

Žemdirbių piketas

2015 m. vasario 13 d. 10 val. Prie Šiaulių rajono savivaldybės renkasi Šiaulių krašto žemdirbiai į piketą kurio tikslas atkreipti visuomenės dėmesį į Europos paramos skirstymo vingrybes žemės ūkyje. Prie Šiaulių rajono ūkininkų ketina prisidėti Joniškio ir Akmenės rajonų ūkininkai. Bus reikalaujama Žemės ūkio ministerijos, politikų ir valstybės tarnautojų prisiiimti visą atsakomybę dėl Lietuvos kaimo plėtros programos vykdymo, nesidangstant, neva, tarpusavyje nesuderinama žemdirbių atstovų nuomone.

Žemės ūkio ministerija viešųjų ryšių akcijų metodais klaidina žemdirbius ir visuomenę, kad Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos priemonių įgyvendinimo taisyklių nuostatos iš anksto buvo pateiktos žemdirbiams ir sprendimai yra priimami juos derinant su žemdirbių atstovaujančių organizacijų atstovais. Tiesa ta, kad žemdirbių organizacijos negalėjo išsireikalausiti iš Žemės ūkio ministerijos susirašinėjimų su Europos Komisija medžiagos, kai buvo derinama Briuselyje Kaimo plėtros programa, prisidengiant tuo, kad dėl įtemto darbų grafiko nespėja paruošti medžiagos susipažinimui. Nebuvo įmanoma žemdirbiams kaip tai įtakoti, koreguoti Lietuvos pozicijos derantis su Europos sąjunga. Šios programos priemonių įgyvendinimo taisyklių pagrindinės nuostatos, su žemdirbiais pradėtos derinti tik vasario 4 d. Lietuvos ūkininkų sąjungos reikalavimu atsiuntus Žemės ūkio ministerijos parengtą šių taisyklių pagrindinių nuostatų pristatymą. Vasario 6 d. Lietuvos ūkininkų sąjunga prezidiumo posėdyje apsvarstė ir pateikė savo pastabas Žemės ūkio ministerijai. Vasario 11 d. žemės ūkio ministerija sukvietė visus žemdirbių atstovus tam, kad būtų priimtas galutinis sprendimas dėl konkrečių Kaimo plėtros programos priemonių įgyvendinimo taisyklių, tad nenuostabu, kad nepalikus laiko žemdirbių organizacijoms detaliam išsianalizuoti, apsvarstyti ir išdiskutuoti šių taisyklių, nebuvo gauta visų žemdirbių atstovų vieningos nuomonės. Bet kam tai naudinga?

Atkreiptinas dėmesys, kad pirmąjį šaukimą teikti paraiškas paramai iš 2014-2020 m. kaimo plėtros programos biudžeto pagal naujas taisykles veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ buvo suskubta dar 2014 m. gruodžio mėn. Šaukimas skirtas tik daržininkystės šakai. Tuomet žemdirbiai dar nesusivokė, kad ministerija išskirtinai dosni yra tik Žieminių šiltnamių savininkams, jiems maksimalios paramos kartelę pakėlus net iki 10 mln. Eur, kai kitiems buvo taikoma ir ateityje planuojama taikyti daugiau, kaip 20 kartų mažesnė 400 tūkst. didžiausios paramos riba. Kodėl šiltnamių projektas yra išskirtinis lyginant su kitais žemės ūkio subjektų projektais, aiškaus ir įtikinančio atsakymo nesulaukiame. Glumina ir nuostata, kad žieminiams šiltnamiais pripažįstami yra tie, kurie veiklą vykdo 8 mėnesius per metus, tad žiemą jie neprivalo dirbti. Tai buvo padaryta nesistengiant derintis su žemdirbiais, o tai, kas jau padaryta bus bandoma įteisinti galutinai vasario 19 d. Stebėsenos komiteto posėdyje.

Žemdirbiai sunerimę, kad kaimo plėtros programos vienas iš pagrindinių tikslų „Skatinti žemės ūkio konkurencingumą“ ir jo vienas iš prioritetų „Didinti visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir ūkių perspektyvumą“ yra visiškai iškraipomi šios programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse. Remiantis paruoštomis taisyklėmis paramos investicijoms į žemės ūkio valdas negali tikėtis dauguma prekinę žemės ūkio gamybą vykdantys žemės ūkio subjektų, net ir tie, kurie patikėjo politikų raginimais gaivinti gyvulininkystės šaką žemės ūkyje, įsigijo gyvulių, investavo lėšas į tvartus ir specialią įrangą bei techniką. Pirma priežastis būtų ta, kad sumažėjus paramos lėšų lyginant su 2007-2013 m. paramos laikotarpiu, turėjo būti proporcingai mažinama

didžiausia paramos riba, kad būtų užtikrinama pakankama paramos sklaida tarp žemės ūkio subjektų. Siūloma paraiškų paramai vertinimo 100 balų ribose sistema neužtikrins geriausių projektų atrankos, nes mažiausias svertinis balas yra 5 ir gana aukštas minimalus balų slenkstis tinkamiems vertinti projektams. Pagal Žemės ūkio ministerijos parengtas taisykles prognozuojame didelį vienodą balų surinkusių paraiškų paramai gauti skaičių. Kokiais papildomais kriterijais bus remiamasi vertinant vienodą balų skaičių surinkusius projektus, žemdirbiai atsakymo neišgirdome. Taisyklių punktai, pagal kuriuos skiriami balai vertinant pateiktą investicinį projektą, nėra apgalvoti, nėra vertinta kaip įtakos projektų atranką ir kokių tikslų bus pasiekta. Pavyzdžiui, balų negaus prioritetinėmis šakomis įvardijamų gyvulininkystės bei daržininkystės atstovai, jei jų pajamos iš šios šakos nesudaro daugiau pusės visų gaunamų pajamų per metus. Be to, patirtis turi būti ne mažesnė kaip 3 metai. Jei patirtis daugiau nei 5 metai, priskaičiuojama net 15 balų, o tai ir gali nulemti, ar projektas gaus paramą. Ar ruošę asmenys šias taisykles bandė vertinti kaip gali įtakoti vos dviejų metų patirties skirtumas projekto gyvybingumą? Tikrai niekaip neįtakos, bet biurokratinis požiūris gali nulemti ūkio perspektyvą.

Dar pavyzdys. Balai skiriami pripažintų žemės ūkio kooperatyvų nariams, bet patiems kooperatyvams neskiriama, taip iškreipiama kooperacijos skatinimo politika, nes neskatinama daryti kolektyvinės investicijos, net atvirksčiai, kooperatyvo narius motyvuoja daryti individualias investicijas, atitraukiant nuosavus finansinius išteklius nuo kooperatinių projektų ir taip iš esmės skaldant kooperatyvą.

Ūkiai, kurie iš viso niekada nėra naudojęsi parama investicijoms, nėra skatinami. Jų galimybės konkuruoti jau yra ženkliai mažesnės, lyginant su tais ūkiais, kurie kelis kartus buvo paremti ankstesniais finansiniais laikotarpiais. Neturėtų šie du minėti ūkiai konkuruoti dėl paramos skyrimo pagal vienodus vertinimo kriterijus, tai akivaizdžiai nebūtų sąžininga. Turėtų būti sudarytos sąlygos tarp savęs konkuruoti vienodo išsivystymo ūkiams, nes kitaip pažeidžiamas pagrindinis kaimo programos principas – didinti visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir ūkių perspektyvumą.

Labai daug abejonių kelia, kad siekiantys kurti Jaunojo ūkininko ūkį, asmenys nuo 18 iki 40 metų šioje amžiaus grupėje kažkuo tai galėtų skirtis, vertinant šių ūkių perspektyvą vykdyti žemės ūkio gamybą. Taisyklėse numatoma itin jaunos pareiškėjus pamaloninti didesniu balų skaičiumi. Ar vos pradėjęs savarankišką gyvenimą asmuo turės sukaupęs nuosavų lėšų ūkio plėtrai? Ar jis yra sukaupęs pakankamai specialių žinių ir asmeninės patirties? Ar yra tvirtai įleidęs šaknis savo žemėje ir nepakels sparnų pasibaigus projekto kontrolės laikui? To net nebandoma vertinti. Svarbu tik, kad tokie itin jauni ūkininkai ženkliai įtakotų vidutinio ūkininko amžiaus statistiką.

Tai vos keli esminiai pastebėjimai, bet jų kur kas daugiau pateikė žemdirbių atstovai Žemės ūkio ministerijai. Tačiau iš reakcijos matosi, kad bet kokiomis priemonėmis, įjungus buldozerio principą, bus stengiamasi prastumti taisyklių nuostatas, nepaisant to, kokias pasekmes Lietuvos žemės ūkio raidos perspektyvai atneš jų įgyvendinimas. Ūkių dirbtinis skaldymas, fiktyvių jaunųjų ūkininkų ūkių kūrimosi nepažabojimas, sofos ūkininkavimo praktikos plėtra neišvengiama, nes šiems reiškiniams pažaboti efektyvių teisinių priemonių nėra įdiegta ir tai tikrai skaudžiai atsilies Lietuvos žemės ūkio konkurencingumui. Nėra siekiama užtikrinimo, kad paramos lėšos panaudotos gamyboje kurtų pridėtinę vertę, svarbu įsisavinti paramą. Pažadų ir kalbų laikas praėjo, laikas vertinti darbus.

Piketo organizatoriai